

KS. JANUSZ BORUCKI ^{a, b, @}

 0000-0002-6055-2072

- ^a Akademia Katolicka w Warszawie; Studium Teologii, ul. św. Maksymiliana 2, 62-510 Konin, wielkopolskie, PL
- ^b Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3, 87-800 Włocławek, PL
- [@] J.Borucki@ONet.PL

KS. LECH KRÓL ^{a, @}

 0000-0002-7693-4614

- ^a Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3, 87-800 Włocławek, PL

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TEOLOGICZNEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO WE WŁOCŁAWKU
w roku 2023**

Wykłady otwarte. Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w 2023 roku zorganizowało cztery spotkania o charakterze wykładów otwartych. Uczestniczyli w nich członkowie Towarzystwa, osoby życia konsekrowanego, prezbiterzy miasta i diecezji, alumni WSD, świeccy Włocławka i okolicy. Zarząd Towarzystwa zapraszał na wykłady (drogą korespondencyjną) nauczycieli i katechetów oraz członków różnych ruchów parafialnych. Należy stwierdzić, że wykłady cieszą się nadal dość dużą popularnością wśród miejscowej społeczności. (*oprac. LK*)

1) 15 marca 2023 r.

W środę 15 marca 2023 r. o godz. 16.00 w auli bł. kard. Stefana Wyszyńskiego WSD we Włocławku odbył się wykład otwarty pt.: *Królowa jest tylko jedna. Kult maryjny jako ostoja Kościoła polskiego*, który wygłosił

prof. dr hab. Grzegorz Kucharczyk z Poznania. Tematyka wykładu nawiązywała do rozpoczynającego się w dniu 22 kwietnia 2023 r. w diecezji wrocławskiej, nawiedzenia Matki Bożej w znaku Ikony Jasnogórskiej.

Spotkanie rozpoczął ks. prał. dr hab. Lech Król, prezes Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Wrocławku. Na początku odczytał on list biskupa wrocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego skierowany do uczestników spotkania. Następnie powitał dość licznie zebranych uczestników wykładu, którym przedstawił i scharakteryzował osobę prelegenta – p. prof. dr hab. Grzegorza Kucharczyka.

Prof. Kucharczyk w podjętym temacie przedstawił najpierw historyczną analizę maryjnego rysu religijności narodu polskiego. Przywołał wydarzenia kształtujące maryjność naszego społeczeństwa, od chrztu Mieszka I aż do czasów współczesnych. W nawiązaniu do historii kultu Matki Bożej na ziemiach polskich przedstawił wybrane liczące się osoby oraz grupy społeczne. One bowiem, jak zaznaczył prelegent, spełniły ważną i owocną rolę w procesie przekazywania kolejnym pokoleniom pobożności maryjnej. Szczególnie wskazał na niekwestionowaną rolę kobiet, żon i matek, jaką spełniły w procesie kształtowania pobożności i kultu maryjnego, zwłaszcza w okresie zaborów i wojen.

W toku wykładu wielokrotnie odwoływał się do nauczania bł. kard. Stefana Wyszyńskiego. Wskazywał na charakterystyczną ufną miłość, jaką darzył on osobę Maryi w znaku Ikony Częstochowskiej. Jako prymas Polski bardzo często dawał temu wyraz. Profesor Kucharczyk wyraźnie stwierdził, że „Polska nieraz traciła wolność, ale nigdy nie straciła swej królowej. Straciła stolice: Gniezno, Kraków, Warszawę, ale jedna stolica, Jasna Góra, ostała się przed olbrzymimi wrogimi siłami i przetrwała na zawsze. Wprawdzie Polska była podzielona granicami zaborów, ale Jasna Góra i Maryja Jasnogórska tych granic nie znały [...]. Matka Jasnogórska krzepiła w nas ducha rycerskiego pełnego mocy i odwagi. Ta Rycerska Pani, ze śladami walki na twarzy, uczyła nas przedziwnego męstwa”. Prelegent przypomniał także nadal aktualne słowa Prymasa Tysiąclecia, wypowiedziane 26 sierpnia 1953 r., w których wskazywał Polakom na Maryję z Jasnej Góry zawsze wzywającą Naród do walki z niewolą ducha, grzechem i upadkiem obyczajów.

Po zakończonym wykładzie miała miejsce dyskusja, której przewodniczył ks. kan. dr Henryk Witczak, wiceprezes Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Wrocławku. W dyskusji pierwszy głos zabrał właśnie ks. Witczak. Nawiązał do konkretnej sytuacji i wydarzenia

z 1921 r. we Włocławku, a więc rok po obronie miasta przed nawałą bolszewicką. W tym roku kilkanaście tysięcy mieszkańców miasta, jak podkreślił, witało obraz Matki Bożej na miejscowym dworcu kolejowym, który z Częstochowy do Włocławka przywiozła dość spora delegacja włocławian. Kopia jasnogórskiego obrazu została sprowadzona nad Wisłę, do najstarszej parafii we Włocławku – św. Jana Chrzciciela. Uczyniono tak, ponieważ miejscowe społeczeństwo pragnęło wyrazić w ten sposób głęboką wdzięczność Maryi za obronę i ocalenie miasta przed nawałą bolszewickiego najeźdźcy. Następne pytanie skierowała do Prelegenta osoba świecka. Było ono następującej treści: dlaczego kult maryjny nie rozwinął się na zachodzie Europy tak jak w Polsce? Odpowiadając na to pytanie, Prelegent wskazał, jako główną przyczynę, dynamicznie rozwijającą się reformację, która w krajach protestanckich miała poparcie rządzących, czego nie znalazła w Polsce. Z kolei ks. prof. Jerzy Bagrowicz podzielił się własnymi spostrzeżeniami, zaczerpniętymi z przestrzeni chrześcijaństwa niemieckiego. Był świadkiem, jak grupka osób wspólnoty Kościoła protestanckiego posługiwała się także modlitwą różańcową. W tym kontekście zarysował słuchaczom maryjność w aspekcie ekumenicznym. Po tej refleksji jeszcze kilku uczestników wykładu zadało pytania z zakresu maryjności. Nie wszystkie jednak dotyczyły bezpośrednio tematyki wykładu.

Na zakończenie słowa wdzięczności wobec prelegenta oraz zebranych wyraził ks. prał. Lech Król, prezes TTN WSD. Ks. prezes poinformował, że planowana wcześniej debata, z racji 100-lecia Polskiego Towarzystwa Teologicznego, odbędzie się w auli bł. kard. Stefana Wyszyńskiego WSD we Włocławku 24 maja 2023 roku. Gorąco zachęcał do wzięcia w niej udziału. (*oprac. JB*)

2) 24 maja 2023 r.

Tego dnia odbyła się debata pt.: *Pandemia COVID-19. Wiara, Kościół, teologia*. Została zorganizowana przez Teologiczne Towarzystwo Naukowe WSD we Włocławku. Jego prezes, ks. dr hab. Lech Król, w imieniu Zarządu Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie i Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku otworzył powyższą debatę. Odbyła się ona w auli bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, wychowanka tegoż seminarium i prezbitera diecezji włocławskiej. Ksiądz prezes zaznaczył, że wypada ona w czasie, w którym diecezja włocławska przeżywa jubileusz 900. lecia istnienia i nawiedzenia Matki

Bożej w kopii obrazu jasnogórskiego. W pierwszej kolejności przekazał słowa pozdrowienia i duchowej łączności od biskupa włocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego, który w tym dniu pełnił posługę w parafii przeżywającej nawiedzenie obrazu. Biskup Włocławski, jak podkreślił ks. prezes, bardzo prosił, aby wszystkich serdecznie pozdrowić i wyrazić radość z obecności we włocławskim seminarium duchownym. Następnie ks. prezes powitał Zarząd Polskiego Towarzystwa Teologicznego z siedzibą w Krakowie: ks. prof. dr. hab. Kazimierza Panusia – prezesa Towarzystwa i prof. Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie; ks. dr. hab. Witolda Ostafińskiego – sekretarza Towarzystwa, profesora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II; oraz członków zarządu PTT: ks. prof. Romana Bogacza, profesora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, byłego prodziekana Wydziału Teologicznego, aktualnie redaktora czasopisma „Ruch Biblijny i Liturgiczny”; ks. dr. Stanisława Mieszczaka; ks. dr. hab. Henryka Majkrzaka, ks. prof. Tomasza Gierzyńskiego z Rzeszowa, ks. prof. dr. hab. Franciszka Jabłońskiego z Gniezna i ks. prof. Stefana Ewertowskiego z Elbląga. W dalszej części powitał autorów zorganizowanej debaty: prowadzącego ją, ks. prof. dr. hab. Pawła Bortkiewicza z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, członka Komitetu Nauk Teologicznych Polskiej Akademii Nauk, Rady Programowej Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się” w Krakowie, Narodowej Rady Rozwoju powołanej przez prezydenta Andrzeja Dudę i Akademii Kopernikańskiej; pana dr. hab. Remigiusza Ciesielskiego, profesora i kierownika Zakładu Hermeneutyki Kultury Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu; oraz ks. prof. dr. hab. Andrzeja Muszałę z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, kierownika Katedry Bioetyki Społecznej i dyrektora (w latach 2010–2022) Międzywydziałowego Instytutu Bioetyki tejże uczelni i redaktora pierwszej w Polsce Encyklopedii bioetyki. Następnie powitał przedstawicieli Wyższej Szkoły Kujawskiej we Włocławku, jej pracowników naukowych, administracyjnych i studentów, p. prof. dr. hab. Stanisława Kunikowskiego, prezesa Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, na czele z p. prof. Arkadiuszem Ciechalskim i p. prof. Władysławem Kubiakiem, członków i sympatyków Towarzystwa Naukowego; księży profesorów seminarium duchownego z księżmi moderatorami i alumnami, księży profesorów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, kapłanów pracujących w kurii diecezjalnej i w różnych instytucjach diecezjalnych oraz duszpasterzy Włocławka i diecezji. Powitał także siostry zakonne,

na czele z Matką Generalną Agatą Błaszczyk ze Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi, Braci Pocięszycieli z Getsemani, przedstawicieli Rycerzy Kolumba i pozostałych uczestników debaty z Włocławka i okolicy.

Ks. Król, po powitaniu, wprowadził w problematykę debaty. Podkreślił, że koronawirus, który dotarł do Polski 4 marca 2020 r., już 11 marca został uznany przez Światową Organizację Zdrowia za przyczynę pandemii. Ten przełomowy moment drastycznie zmienił życie ludzi, w tym Polaków. Pandemia wpłynęła na ich zdrowie fizyczne i psychiczne oraz odcisnęła swoje piętno w gospodarce, w codziennych nawykach, metodach pracy i edukacji. I choć wszystkie skutki pandemii COVID-19 poznane będą w pełni dopiero w przyszłości, to już teraz obserwowany jest jej wyraźny wpływ – oczywiście negatywny – na relacje społeczne i rodzinne, a także na takie sfery życia człowieka, jak życie religijne i duchowość. Na tej kanwie, jak powiedział, doświadczana sytuacja popandemiczna uzasadnia podjęcie we włocławskiej debacie tematu *Pandemia COVID-19. Wiara, Kościół, teologia*, dotyczącego stanu moralnego społeczeństwa polskiego po pandemii COVID-19.

Następnie głos zabrał ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś, który podziękował ks. prof. Lechowi Królowi za piękne przywitanie wszystkich zebranych w auli oraz pozdrowił wszystkich zgromadzonych, zwłaszcza członków Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Teologicznego (PTT), i gorąco podziękował za zorganizowanie debaty. Zazaczył, że: „wpisuje się ona w przeżywanie jubileuszu 100-lecia tej organizacji kościelnej. Nawiązujemy tym samym do tradycji wypracowanej już w okresie międzywojennym przez pierwszy krąg uczonych skupionych wokół Polskiego Towarzystwa Teologicznego we Lwowie. W swoim statucie napisali, że chcą służyć Wiekuistej Prawdzie, uwrażliwiać polskie społeczeństwo na problemy religijne, upowszechniać szeroko pojętą teologię. Dlatego też, przeżywając wyjątkowy jubileusz, postanowiliśmy przeprowadzić trzy takie debaty. Pierwsza odbyła się 28 lutego 2023 r. w Krakowie i poświęcona była teologii oraz jej rozwojowi w świecie współczesnym, w którym jakże często ludzie żyją tak, jakby Boga nie było. Druga odbywa się właśnie tutaj, w gościnnym Włocławku. Analizować będzie stan moralny polskiego społeczeństwa po pandemii COVID-19. Na jesieni, 16 listopada, odbędzie się w Krakowie kolejna, trzecia debata poświęcona roli sztuki w doświadczaniu wiary. Natomiast uroczystości główne są zaplanowane na 22 lutego 2024 r. i odbywać się

będą w Krakowie. Składać się na nie będzie konferencja poświęcona historii Polskiego Towarzystwa Teologicznego i uroczysta Eucharystia przy ołtarzu św. Jana Kantego, patrona Towarzystwa, w uniwersyteckiej kolegiacie św. Anny w Krakowie. Cieszę się, że wielki jubileusz diecezji wrocławskiej, przeżywającej aktualnie swoje 900-lecie, łączy się także ze stuleciem Polskiego Towarzystwa Teologicznego”. Wszystkim panelistom życzył owocnej debaty.

Jako pierwszy głos zabrał, prowadzący debatę, ks prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz. Wychodząc od oczywistego stwierdzenia na temat misji Kościoła założonego przez Chrystusa tj. troski o wieczne zbawienie dusz, uwzględniającej – w ramach integralnego postrzegania człowieka – doczesne zdrowie ich ciał, przypomniał, że od początku instytucjonalizacji chrześcijaństwa tenże Kościół w całej swojej historii niejednokrotnie organizował zakłady opieki i hospitalizacji chorych, które rozwijały się w pobliżu siedzib biskupich i klasztorów, na drogach wielkich komunikacji i szlakach pielgrzymów. Następnie przedstawił historie różnych epidemii w historii chrześcijaństwa.

Kolejnym występującym był pan dr hab. Remigiusz Ciesielski. Wskazał na rozróżnienie pojęć: obserwacji – od uczestnictwa, w kontekście transmisji telewizyjnej czy internetowej Mszy świętej. Prelegent przedstawił wyniki podjętych analiz naukowych dotyczących transmisji liturgii Eucharystii i jej przeżywania przez oglądających.

Ostatnia zaplanowana wypowiedź należała do ks. dr. hab. Andrzeja Muszali. Podkreślił on, że pandemia była i nadal jest dla Kościoła próbą i szansą. Analizując zachowania m.in. duchownych pełniących funkcje duszpasterskie, rozważał, na ile Kościół w Polsce zdał egzamin w czasie największych obostrzeń sanitarnych związanych z pandemią. Przedstawił przykłady zachowania kapelanów szpitali i innych duszpasterzy w obliczu ograniczonych możliwości sprawowania sakramentów dla pacjentów tzw. szpitali covidowych. Zwrócił również uwagę na dylematy niektórych wiernych w przyjmowaniu Komunii świętej „na rękę”.

Po debacie odbyła się dyskusja, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz. Ze względu na wystąpienie dwóch prelegentów czas dyskusji był nieco ograniczony, dlatego nie wszyscy chętni mogli zabrać głos. W wystąpieniach uwidaczniała się troska o przyszłość Kościoła i model duszpasterstwa po ustaniu pandemii.

Na zakończenie słowa wdzięczności wobec prowadzącego debatę, prelegentów oraz jej uczestników wyraził ks. prałat Lech Król, prezes

Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku. Ks. prezes poinformował, że następne spotkanie odbędzie się jesienią w nowym roku akademickim. (*oprac. JB*)

Następnego dnia (25 maja 2023 r.) Zarząd PTT i prowadzący debatę udali się na zaplanowaną i zorganizowaną sesję roboczo-wyjazdową do Kruszwicy nad Gopłem. Trasa wyjazdu prowadziła przez Płowce, w których czternastoosobowa grupa uczestników sesji zatrzymała się przy pomniku upamiętniającym zwycięstwo króla Władysława Łokietka nad krzyżakami (27 września 1331 roku). Tam przypomniano niektóre szczegółowe fakty tamtych wydarzeń.

Docelowym miejscem wyjazdu była Kruszwica, której najstarsze ślady osadnictwa pochodzą z neolitu – ok. 3900–1800 przed Chr. Osadnictwo na tym terenie było podyktowane żyznością gleb, bogactwami naturalnymi i dogodnym położeniem geograficznym. Od końca XII wieku gród był siedzibą kasztelanii kruszwickiej. Zbudowano wtedy romańską kolegiatę św. Piotra i Pawła. Uczestnicy sesji, dzięki kompetencji przewodnika PTTK, zapoznali się z jej bogatą historią i dziełami sztuki. W tym czasie Kruszwica była najprawdopodobniej siedzibą biskupa kujawskiego. Następnym zwiedzonym obiektem była tzw. Mysia Wieża (baszta pozostała po dawnym zamku), z której można podziwiać przepiękną panoramę. Tam pani przewodnik zapoznała obecnych z bogatą i interesującą historią dawnego grodu i okolicy.

W drodze powrotnej uczestnicy sesji udali się do Radziejowa do klasztoru ojców franciszkanów konwentualnych, których król Władysław Łokietek sprowadził tutaj i ufundował im klasztor. Było to jego wotum wdzięczności wobec Boga za odniesione zwycięstwo nad krzyżakami, pod Płowcami. Z historią franciszkanów i kościoła zakonnego, który od kilku lat jest sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy, zapoznał o. Krzysztof Tarnowski, miejscowy proboszcz i gwardian wraz z o. Edwardem Podgórskim.

Ostatnim punktem była sesja robocza Zarządu, która miała miejsce w pięknej sali radziejowskiego pensjonatu „Arkadia”. Sesję poprowadził ks. prof. dr hab. Kazimierz Panuś, prezes PTT. Problematyka spotkania dotyczyła aktualnych spraw związanych z Polskim Towarzystwem Teologicznym, przygotowującym się do jubileuszu 100-lecia powstania. Ks. profesor podziękował TTN WSD we Włocławku za zorganizowanie interesującej debaty, jako kolejnego etapu przygotowania do świętowania wspomnianego jubileuszu. Uczestnicy sesji, dzieląc się spostrzeżeniami,

wyrażali swoje uznanie za poziom debaty, za podjęcie aktualnego tematu, dużą frekwencję uczestniczących i zaangażowanie w dyskusję. W dalszej kolejności, prezesi Oddziałów PTT w Polsce dzielili się podejmowaną w ich środowiskach działalnością i planami dalszej pracy. Na koniec ks. prezes Panuś zapowiadając trzecią debatę, w Krakowie (16 listopada 2023 r.), serdecznie zaprosił wszystkich obecnych do udziału. Następnie raz jeszcze podziękował za przygotowanie ciekawego i interesującego programu sesji wyjazdowej oraz wszystkim jej uczestnikom. Sesja robocza zakończyła się w tymże pensjonacie wspólnym, smacznym obiadem składającym się z regionalnych, kujawskich dań. (oprac. LK)

3) 14 października 2023 r.

W sobotę 14 października 2023 r. w ramach inauguracji roku akademickiego 2023/2024 Wyższego Seminarium Duchownym we Włocławku TTN zorganizowało kolejny wykład otwarty. Najpierw o godzinie 10.00 w katedrze włocławskiej biskup włocławski Krzysztof Wętkowski przewodniczył Mszy św. Po zakończonej Eucharystii, w auli Wyższego Seminarium Duchownego zebranych powitał ks. dr Ireneusz Świętek, rektor WSD we Włocławku. Po powitaniu ks. Juliusz Głowacki, prefekt WSD we Włocławku, przedstawił sprawozdanie z działalności WSD za rok akademicki 2022/2023. Uroczystość ta została zorganizowana razem z Teologicznym Towarzystwem Naukowym WSD.

Następnie wykład inauguracyjny pt. *Diecezja włocławska powstanie i etapy organizacyjne*, wygłosił ks. kan. dr Henryk Witczak, wiceprezes TTN WSD. We wstępie ks. Witczak uzasadnił wybór tematu, który został podyktowany obchodzonym jubileuszem 900-lecia diecezji włocławskiej.

Prelegent podzielił wykład na pięć punktów. Pierwszy to *Początki rozwoju organizacji diecezji na ziemiach polskich do reakcji pogańskiej* obejmujący okres od połowy X wieku do lat trzydziestych XI w. z uwzględnieniem chrztu Mieszka I i dokumentu papieskiego *Dagome iudex*, działalności biskupa Wojciecha i jego męczeńskiej śmierci w 997 r., synodu rzymskiego z 997 r. i ogłoszenia Wojciecha męczennikiem, zjazdu w Gnieźnie w 1000 r. oraz ustanowienia metropolii gnieźnieńskiej i jej diecezji sufragalnych w Krakowie, Wrocławiu, Kołobrzegu i Poznaniu, reakcję pogańską i upadek diecezji kołobrzesckiej w 1013 r., koronację króla Bolesława i Chrobrego w 1025 r.

W punkcie drugim pt. *Odbudowa państwa i struktur kościelnych po zaburzeniach pogańskich*. Prelegent przedstawił najpierw okres rządów

Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego, w czasie których nastąpiła odnowa ustroju państwa i powstały nowe diecezje. Wtedy miało miejsce zabójstwo biskupa krakowskiego Stanisława. Następnie przedstawił okres rządów księcia Władysława Hermana i jego rządcy Sieciecha oraz walkę o władzę w kraju i związany z nią upadek Kruszwicy, będącej wówczas stolicą diecezji kujawskiej.

Kolejny punkt *Włocławek – gród na Kujawach* był prezentacją miasta w wiekach IX–XII, w szczególności jego położenia, ludności oraz znajdujących się w nim kościołów.

Punkt czwarty został poświęcony osobie księcia Bolesława Krzywoustego i jego rządów. Prelegent skupił się na podjętej wtedy chrystianizacji Pomorza oraz wizycie legata papieskiego Idziego z Tuskulum (1123–1125), w czasie której utworzono trzy diecezje, wśród nich we Włocławku. Najstarszym dokumentem, jaki znajdował się niegdyś w archiwum, potwierdzającym powstanie diecezji była bulla papieża Eugeniusza III wydana dla biskupa włocławskiego Wenera w 1148 r., która zatwierdzała stan uposażenia diecezji i jej granice ustalone przez legata papieskiego Idziego w 1123 r.

W ostatnim (piątym) punkcie wykładu ks. Witczak przedstawił *Formy organizacyjne diecezji*. Obejmowały one trzy fazy: diecezję kujawsko-pomorską (1123–1818), diecezję kujawsko-kaliską (1818–1925) i diecezję włocławską (od 1925). Ze względu na ramy czasowe wykładu prelegent przedstawił w skrócie istotne zagadnienia dotyczące organizacji diecezji, informując jednocześnie słuchaczy, że pełny tekst wykładu jest zamieszczony na stronie poświęconej jubileuszowi diecezji.

Po wykładzie inauguracyjnym ks. prałat dr hab. Lech Król, prezes TTN WSD, dokonał promocji jubileuszowego 25. tomu „Studiów Włocławskich”. Tom został wydany dla upamiętnienia 900-lecia powstania diecezji włocławskiej. Jubileuszowy tom „Studiów Włocławskich”, jak zaznaczył, został w całości sfinansowany przez kurię diecezjalną, za co ks. prezes złożył serdeczne podziękowanie: ks. biskupowi Krzysztofowi Wętkowskiemu i ks. prał. Lesławowi Witczakowi, wikariuszowi biskupiemu ds. ekonomicznych. Ks. Król na koniec zaprosił wszystkich zebranych na kolejne spotkanie TTN WSD na przełomie listopada i grudnia 2023 r. (oprac. JB)

4) 6 grudnia 2023 r.

W dniu 6 grudnia 2023 r., w środę o godz. 16.00, w Auli Prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego WSD we Włocławku odbył się wykład otwarty,

poświęcony bł. biskupowi Michałowi Kozalowi. Organizatorem spotkania było Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

Spotkanie rozpoczął ks. prał. dr hab. Lech Król, prezes Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku. Ks. prezes, w pierwszej kolejności, odczytał list biskupa włocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego skierowany do uczestników wykładu, a następnie powitał uczestników spotkania, w szczególności pana Krzysztofa Baranowskiego, starostę Powiatu Lipnowskiego, które to Starostwo dofinansowało edycję kolejnego tomu *Pism* bł. biskupa Michała Kozala.

Po powitaniu uczestników spotkania wykład otwarty pt.: *Błogosławiony Biskup Michał Kozal – próba odczytania dzisiaj*, wygłosił ks. dr Antoni Poniński, były wieloletni redaktor naczelny czasopisma diecezjalnego „Ład Boży”. Temat wykładu, jak podkreślił prezes TTN WSD, jest bardzo aktualny, ponieważ został podjęty w roku jubileuszu 900-lecia powstania diecezji włocławskiej, w której błogosławiony był biskupem pomocniczym. W tym też roku przeżywamy także 80. rocznicę jego męczeńskiej śmierci w niemieckim obozie zagłady w Dachau. Aktualność tematu potwierdza także fakt, że bł. biskup Michał Kozal jest patronem Włocławka.

Ks. Poniński rozpoczął swój wykład od cytatu „Święci są po to, żeby zawstydząć”, zaczerpniętego z homilii Jana Pawła II wygłoszonej podczas beatyfikacji Karoliny Kózkówny w 1987 r. Kilka dni później, jak zaznaczył ks. Poniński, podczas beatyfikacji biskupa Michała Kozala w Warszawie papież poszerzył tę myśl, mówiąc: „Niech biskup Kozal będzie patronem naszych czasów, pełnych konfliktów”. Podstawą refleksji prelegenta były słowa i czyny bł. biskupa Michała Kozala, najpierw zebrane przez ks. Wojciecha Frątczaka a potem opracowane przez postulatora procesu beatyfikacyjnego ks. Tomasza Kaczmarka. Z trzech tomów tekstów (rękopisów) biskupa Michała Kozala, które wydało TTN WSD we Włocławku, prelegent wybrał według niego odnoszące się do czasów nam współczesnych.

Ks. dr Antoni Poniński zarysował proces dorastania Michała Kozala do kapłaństwa, biskupstwa i męczeństwa. Zaprezentował kolejno poszczególne etapy jego życia: dzieciństwo, naukę w gimnazjum w Krotoszynie, formację w seminarium duchownym, posługę duszpasterską jako wikariusza i administratora parafii, katechety w gimnazjum żeńskim w Bydgoszczy, ojca duchowego a następnie rektora seminarium gnieźnieńskiego.

Przedstawiając historię błogosławionego, ks. Poniński dokonał analizy wybranych tekstów biskupa Michała Kozala z jego wystąpień, wskazując na ich aktualność w obecnej rzeczywistości. Następnie scharakteryzował postawę biskupa Michała Kozala z okresu II wojny światowej, najpierw we Włocławku, gdy, jako wikariusz generalny zarządzał diecezją, a następnie w miejscach uwięzienia i w Dachau. Ks. Poniński swoje wystąpienie zakończył stwierdzeniem: „Myślę, że biskup Kozal może być i dziś patronem nie tylko dla męczenników, gdyż ważniejszym od przegranej orężem jest niepokonany duch”.

Po prelekcji odbyła się dyskusja, której przewodniczył ks. prał. dr Jacek Kędzierski, skarbnik Teologicznego Towarzystwa Naukowego. Pytania zadały cztery osoby. Dotyczyły one sytuacji biskupa Michała Kozala w czasie II wojny światowej oraz innych polskich biskupów tamtego czasu.

Po dyskusji odbyła się krótka prezentacja książki pt.: *Pisma bł. biskupa Michała Kozala. Rozmyślenia dla alumnów na podstawie Ewangelii według św. Mateusza*. Prezentacji dokonał ks. dr hab. Kazimierz Skoczylas, prof. UMK. Wyżej wymienione dzieło jest już trzecią częścią rękopisów błogosławionego wydaną przez TTN WSD we Włocławku.

Na zakończenie spotkania słowa wdzięczności wobec prelegenta ks. dr. Antoniego Ponińskiego i ks. prof. Kazimierza Skoczylasa oraz uczestników spotkania wyraził ks. prał. Lech Król, prezes Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku. Ks. Prezes poinformował, że kolejny wykład otwarty odbędzie się wiosną 2024 roku. (oprac. JB)

* * *

Posiedzenie Zarządu TTN WSD. W dniu 28 kwietnia 2023 r. w Diecezjalnym Domu Księży Emerytów we Włocławku odbyło się posiedzenie Zarządu TTN WSD. Uczestniczyli w nim: ks. dr hab. Lech Król, prezes Towarzystwa; ks. dr Henryk Witczak (wiceprezes TTN WSD) i ks. dr Jacek Kędzierski (skarbnik TTN WSD). Swoją nieobecność usprawiedliwił wiceoficjał Sądu Kościelnego Diecezji Włocławskiej ks. dr hab. Janusz Borucki (sekretarz TTN WSD). Spotkanie było związane z organizacją ogólnopolskiej debaty pt.: *Pandemia covid-19. Wiara, Kościół, teologia*, organizowanej 24 maja 2023 r. we Włocławku przez Teologiczne Towarzystwo Naukowe WSD. Debata została zaplanowana przez Zarząd PTT z siedzibą w Krakowie jako druga ogólnopolska debata przygotowująca PTT do świętowania jubileuszu stulecia jego powstania. Ks. prezes

przedstawił program debaty, jej prowadzących oraz zachęcił do nagłośnienia spotkania w środowisku Włocławka i okolicy. Nadto zapoznał ze szczegółowym programem drugiego dnia posiedzenia Zarządu PTN (25 maja 2023 r.) zaplanowanego jako roboczą sesję wyjazdową poza Włocławkiem. Po dyskusji ks. Lech Król omówił z członkami Zarządu bieżące sprawy, szczególnie związane z wydaniem kolejnego tomu „Studiów Włocławskich”, trzeciej części rękopisów bł. bp. Michała Kozala przygotowywanych do druku i książki na temat działalności misyjnej w diecezji włocławskiej w latach 1918–2020. Zaznaczył, że pozycje te ukażą się w roku obchodów jubileuszu roku 900-lecia istnienia diecezji włocławskiej. W innych sprawach kontaktował się z Członkami Zarządu TTN WSD drogą telefoniczną, e-mailową, a także korzystał z okazjnych spotkań z nimi w ramach różnych wydarzeń i okoliczności diecezjalnych. (*oprac. LK*)

* * *

Jubileusz 100-lecia PTT. W 2023 r. ks. Lech Król (prezes TTN WSD), ks. Henryk Witczak (wiceprezes TTN WSD), ks. Jacek Kędzierski (skarbnik TTN WSD) oraz p. mgr inż. Dariusz Lis (członek TTN WSD) uczestniczyli w Krakowie w pierwszej i trzeciej debacie przed jubileuszem 100-lecia Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie. Ksiądz prezes uczestniczył też w posiedzeniach Zarządu PTT odbywających się drogą online. (*oprac. LK*)

* * *

Doktorat. W dniu 30 stycznia 2023 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na podstawie rozprawy „Teolingwistyka medialna ewangelizacyjnego przepowiadania polskich biskupów w serwerze społecznościowym YouTube”, stopień naukowy doktora nauk teologicznych w dyscyplinie nauki teologiczne w zakresie teologii środków społecznego przekazu uzyskał ks. mgr lic. Mateusz Szurgot, kapelan biskupa włocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego, Promotorem doktoratu był prof. UKSW dr hab. Grzegorz Łęcicki. (*oprac. LK*)

* * *

Odznaczenia. Troje członków Teologicznego Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku otrzymało papieskie odznaczenia.

W dniu 8 lipca 2023 r. mgr Małgorzata Bojarska, członek zwyczajny Towarzystwa od 2022 r., otrzymała papieskie odznaczenie *Pro Ecclesia et Pontifice* za wieloletnią aktywną działalność jako diecezjalna doradczyni życia rodzinnego, na rzecz ochrony życia od poczęcia do naturalnej śmierci, za: pracę wykładowcy w Medycznym Studium Zawodowym i konsultanta ds. Wychowania do życia w rodzinie i promocji zdrowia oraz profilaktyki w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku oraz pracę dydaktyczną w WT UMK – kierunek: Nauki o Rodzinie; w Papieskim Wydziale Teologicznym Sekcja św. Jana Chrzciciela w Warszawie, Studium Teologii we Włocławku (1999–2015) oraz w Europejskiej Szkole Liderów Polonijnych – praca dydaktyczna w ramach współpracy z Fundacją Czyste Serca w Corc (Irlandia). Jest członkiem Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku (od 2022 r.) i Zarządu INER /Instytut Naturalnego Planowania Rodziny wg metody prof. J. Rötzera (od 2021 r.). Współpracuje także z Caritas Diecezji Włocławskiej.

Dnia 19 lipca 2023 r. Grzegorz Sztandera, członek zwyczajny Towarzystwa od 2017 r., otrzymał papieski medal *Benemerenti* za zasługi na rzecz duchowego dobra Kościoła. Będąc długoletnim pracownikiem Wydawnictwa Duszpasterstwa Rolników we Włocławku od dawna bierze udział we wszystkich jego projektach wydawniczych. Współtworzył 25 edycji publikacji pt. *Kalendarz Rolników*. Współpracuje w redagowaniu „Kroniki Diecezji Włocławskiej – Miesięcznika”, *Rocznika Diecezji Włocławskiej*, „Ateneum Kapłańskiego”, „Studiów Włocławskich” oraz należy do zespołu przygotowującego do druku dzieła pt.: *Pisma bł. biskupa Michała Kozala* (dotychczas ukazały się trzy tomy). Aktualnie przygotowuje czwartą, ostatnią część jego *Pism*.

W dniu 20 lutego 2024 r. mgr Iwona Tomczak, członek honorowy Towarzystwa, otrzymała papieskie odznaczenie *Pro Ecclesia et Pontifice* za pracę na rzecz dobra Kościoła. W nią wpisała się misja zaangażowanej katechetki, posługa w katolickim poradnictwie rodzinnym, wieloletnia praca w redakcji czasopisma diecezjalnego „Ład Boży”. W latach 1998–2020 pracowała w redakcji czasopisma „Studia Włocławskie”. W 2014 roku podjęła mozolną pracę nad rękopisami bł. bp. Michała Kozala: ich odczytania, naniesienia na nośnik elektroniczny i korektę. Dzięki pracy p. mgr Iwony Tomczak TTN WSD we Włocławku wydało już trzy części *Pism bł. biskupa Michała Kozala*. Ostatnią część zamieściła na nośniku elektronicznym. Od wielu lat pracuje w redakcji „Ateneum Kapłańskie-

go”. Jest sympatykiem Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku. (oprac. LK)

* * *

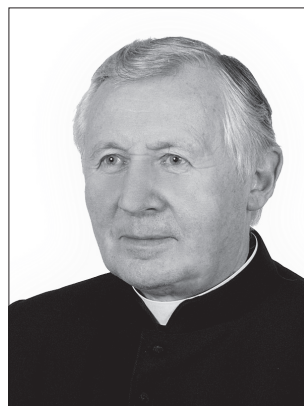
Odeszli do Pana. W ostatnim okresie zmarło trzech członków Towarzystwa: abp prof. dr hab. Marian Gołębiewski, ks. prał. Stanisław Waszczyński i ks. dr hab. Zdzisław Pawlak, prof. UMK.

Abp Marian Gołębiewski urodził się 22 września 1937 w Trzebuchowie, parafia Dęby Szlacheckie k. Koła. Po ukończeniu studiów filozoficzno-teologicznych (1956–1962) w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku przyjął (24 IV 1962) święcenia kapłańskie. Po czterech latach pracy duszpasterskiej podjął (1966–1968) studia specjalistyczne w zakresie Pisma Świętego w Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Uwieńczył je magisterium i licencjatem z teologii. Dalsze studia kontynuował w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie. Tam uzyskał stopień licencjata (1969–1971), a w 1976 r. doktorat z zakresu nauk biblijnych.

Po powrocie do diecezji prowadził w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku wykłady z Pisma Świętego Starego Testamentu, lektoraty języków: hebrajskiego, greckiego, łacińskiego i angielskiego. W latach (1981–1982) pełnił funkcję prefekta studiów, a potem rektora WSD (1983–1992). Wykładał też w Instytucie Pastoralnym i w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej we Włocławku. W latach 1979–1980 pracował w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, gdzie został adiunktem w Katedrze Pisma Świętego Starego Testamentu. W roku akademickim 1992–1993 był stypendystą w Instytucie Katolickim w Paryżu. Na podstawie dorobku naukowego i rozprawy *Hymny samopochwalne Jahwe u Deutero-Izajasza (40–48). Studium literacko-krytyczno-teologiczne* uzyskał w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie stopień doktora habilitowanego nauk teologicznych (1994). Tego samego roku został tam kierownikiem Katedry Biblistyki Starego Testamentu, a w następnym kierownikiem Katedry Filologii Biblijnej. W 1995 r. został mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego. W latach 1978–1986 był członkiem kolegium redakcyjnego „Ateneum Kapłańskiego”. W latach 1979–1984 był czyn-

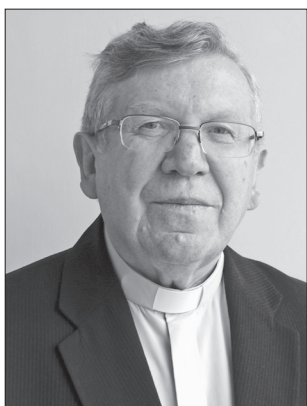
nym członkiem Klubu naukowo-dyskusyjnego „Krağ”, który w 1984 r. przekształcił się w Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Był jego pierwszym prezesem (1984–1991). W ramach Towarzystwa wygłosił sześć referatów naukowych: 1) *Stan badań krytycznych nad Księgą Detero-Izajasza (Iz 40–48)*; 2) *Jedność Pisma Świętego jako zasada hermeneutyczna (cz. 1)*; 3) *Jedność Pisma Świętego jako zasada hermeneutyczna (cz. 2)*; 4) *Dialog żydowsko-chrześcijański – uwarunkowania i perspektywy*; 5) *Kierunki i perspektywy badań w naukach filozoficzno-teologicznych na Zachodzie*. Ostatni, szósty wykład: *Archidiecezja wrocławska w rozwoju historycznym* wygłosił jako emerytowany arcybiskup wrocławski. Wykład ukazał się formie artykułu w „Studiach Włocławskich”, 20(2018), s. 465–480. Dnia 20 lipca 1996 roku został mianowany biskupem diecezjalnym koszalińsko-kołobrzeskim, a 3 kwietnia 2004 r. arcybiskupem metropolitą wrocławskim. Zmarł jako arcybiskup senior w dniu 11 marca 2024 r. Został pochowany w krypcie arcybiskupów archikatedry św. Jana Chrzciciela we Wrocławiu.

Ks. Stanisław Waszczyński urodził się 22 października 1937 r. w Charłupi Małej k. Sieradza. Po maturze w 1954 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Sakrament kapłaństwa otrzymał 5 czerwca 1960 r. Po święceniach kontynuował, rozpoczęte w 1959 r., studia z teologii pastoralnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie uzyskał magisterium i licencjat (1963 r.). W tym czasie rozpoczął też studia w Prymasowskim Studium Życia Wewnętrznego w Warszawie (1961–1963). Po studiach przez wiele lat pracował w duszpasterstwie. Jego ostatnią placówką duszpasterską była parafia katedralna we Włocławku, gdzie przez 30 lat był proboszczem (1988–2012). W latach 1989–1991 wykładał teologię pastoralną w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku.

W 1990 r. wstąpił do Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD i w miarę możliwości uczestniczył w organizowanych spotkaniach. W dniu 16 maja 1992 r. wygłosił wykład pt.: *Program duszpasterski w Polsce w latach 1990–2000*. W dniu 30 czerwca 2012 r. przeszedł na emeryturę i zamieszkał w domu księży emerytów we Włocławku-Michelinie. Zmarł 22 stycznia

2023 r. w wieku 85 lat. Został pochowany w kwaterze kapłańskiej na cmentarzu komunalnym we Włocławku przy ul. Chopina.

Ks. Zdzisław Pawlak urodził się 13 października 1942 r. w Joance, parafia Iwanowice k. Kalisza. Po maturze (1960 r.) w I Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Asnyka w Kaliszu wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Po ukończonych studiach filozoficzno-teologicznych, 17 czerwca 1966 r., przyjął święcenia kapłańskie. Po dwuletniej pracy duszpasterskiej podjął studia specjalistyczne z filozofii w Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Katolickiego w Lublinie. W dniu 25 czerwca

1971 r. przedstawił pracę pt. „Problem apofatycznego poznania Absolutu w «Sumie teologii» Tomasza z Akwinu”, napisaną na seminarium naukowym z metafizyki, i uzyskał magisterium z filozofii (1973 r.).

Po powrocie do diecezji został skierowany do pracy duszpasterskiej we Włocławku. Dnia 23 lutego 1974 r. na podstawie rozprawy pt. „Filozoficzne implikacje poglądów Mircea Eliadego na strukturę religii” uzyskał, w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, stopień naukowy doktora filozofii chrześcijańskiej i podjął wykłady z filozofii w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Prowadził je także w innych instytucjach kościelnych i świeckich. Na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Neoscholastyka i formy jej kontynuacji. Studium analityczno-krytyczne twórczości filozofów włocławskich XX wieku* uzyskał 2001 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim stopień doktora habilitowanego. W latach 2001–2004 był adiunktem, a od 2004 r. profesorem nadzwyczajnym w Zakładzie Filozofii Chrześcijańskiej Wydziału Teologicznego UMK. Należał do Societa Internazionale Tommaso d’Aquino (od 1979). Był członkiem Włocławskiego Towarzystwa Naukowego (od 1981 r.), Towarzystwa Naukowego w Toruniu (od 2001) i Teologicznego Towarzystwa Naukowego WSD we Włocławku (od 1984). Najpierw uczestniczył w powstaniu klubu naukowo-dyskusyjnego „Krag”, który przekształcił się w Towarzystwo Naukowe WSD we Włocławku. Jako jego prezes (1994–1997) przyczynił się do znacznego jego rozwoju. W tym okresie zorganizował 18 spotkań naukowych. W ramach Towarzystwa wygłosił 9 referatów: 1) *Ks. prof. Włodzimierz*

Sedlak i jego bioelektronika (11 II 1987), 2) *Dialog filozoficzny z polską filozofią marksistowską* (24 XI 1988), 3) *Trudności religijne współczesnego człowieka* (20 III 1992), 4) *Aktualny stan filozofii w Polsce* (16 I 1997), 5) *Ks. Adam Jankowski – profesor filozofii w Seminarium Duchownym we Włocławku* (6 V 1999), 6) *Filozoficzna koncepcja wolności Karola Wojtyły podstawą filozoficznej koncepcji wolności Jana Pawła II* (25 X 2001), 7) *Formy uczestnictwa człowieka we wspólnocie według Karola Wojtyły* (8 XIII 2006), 8) *Filozoficzne aspekty ideologii „gender”*, (25 XI 2013), 9) *Główne przyczyny kryzysu ekologicznego dzisiaj. Czytając encyklikę ojca świętego Franciszka „Laudato si”. W trosce o wspólny dom* (8 VI 2016). Uczestniczył niemalże we wszystkich spotkaniach Towarzystwa. Należał do zespołu redakcyjnego periodyku naukowego „*Studia Włocławskie*” (1998–2009 oraz 2015–2024), do których napisał 24 artykuły naukowe. Bibliografia jego tekstów drukowanych liczy około 200 pozycji, w tym trzy książki. Był też członkiem redakcji „*Ateneum Kapłańskie*”. Zmarł 12 czerwca 2024 r. w domu księży emerytów we Włocławku-Michelinie. Został pochowany w kwaterze kapłańskiej na cmentarzu komunalnym przy al. Chopina we Włocławku. (oprac. LK)